
Guilleries

FERRAN GARCIA

Guilleries

DISTORSIONS
núm. 87

Ferran Garcia

GUILLERIES

Ed. Males Herbes
2022

Primera edició: gener 2022

© Ferran Garcia

© d'aquesta edició, Editorial Males Herbes S.C.P

Guilleries, 26, 1 - 2

08012 Barcelona

www.editorialmalesherbes.com

ISBN: 978-84-124352-6-9

Dipòsit legal: B 20005-2021

Impressió: Bookprint Digital

Il·lustració de portada: Julius Sergius Von Klever / *Winterstimmung mit
Saatkrähen (1914)*

Disseny i maquetació: Eduard Vila / www.eduvila.com

Correcció: Olga Jornet i Helena Castells Savall

Sota les sancions establertes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic o electrònic, actual o futur —incloent-hi les fotocòpies i la difusió a través d'Internet— i la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant lloguer o préstec públics.

EL DANY REBUT EN NÉIXER NO ES CURA, de la mateixa manera que no es pot netejar l'aigua d'un pou enverinat: tot el mal torna perquè roman ocult a la nostra sang. D'aquí la nostra certesa en el dolor.

Això m'ho va dir en Joan Tur. Es veu que és una oració a Gertrudis i que cada cop que la dius, salves mil ànimes del purgatori. Funciona? Li vaig preguntar. No ho sé, em va dir, el que és segur és que no pots triar quines mil ànimes seran salvades o sigui que no tinc clar que valgui la pena dir-la.

En Joan Tur sabia moltes coses com aquesta. Era l'home més guapo que he conegut mai. Això ho veia tot-hom, però la que més, la Noia. Un dia li va mossegar el braç només per comprovar si era real, i ell va riure, amb les dents marcades allà, mentre feia anar el braç amunt i avall, com l'ala d'un xoriguer ferit. En Joan Tur i la Noia s'estimaven mentre tot, al nostre voltant, moria. Era tant el contrast entre una cosa i l'altra que ella va preguntar-li com podia saber quin dels dos mons no existia, el seu o el de més enllà. Ell li va allargar el braç i li va dir: comprova-ho. I fou aleshores que el va mossegar i en Joan Tur va riure. La Noia i en Joan Tur s'abraçaven

i follaven com si fos el darrer dia. Va resultar que ho era. El darrer dia.

En Joan Tur portava sempre una sarrona plena de papers rebregats amb paraules escrites. De tant en tant l'obria i deia: agafa'n un. No era ben bé un joc. Quan tot el que jo estimava havia mort, la va deixar penjada de la branca d'una alzina.

En Joan Tur sabia paraules que ningú més no sabia. Per exemple, dissipar. Quan fugíem, ens vàrem aturar en una clariana. Jo, amb els ulls tancats i estirat sobre la pinassa, li vaig dir a la Noia que aquella paraula m'agradava molt. A mi em sembla una paraula de merda, va dir ella. En Joan Tur va riure però no com quan el mossegava, aquest cop somreia com fan els ocells als seus pollets, en arribar al niu i veure que en falta un. I després van baixar al riu i es van despullar i en Joan Tur li va acaronar els pits i li va llepar els mugrons i ella va obrir les cames i ell la va penetrar, fent que dins seu hi entrés, al mateix temps, la brutícia i l'aigua fresca. Jo em vaig enfadar perquè aquells no eren dies per estimar sinó per patir. No entenia aleshores que cardar amb qui estimes és, de vegades, la manera més punyent de notar el dolor dels altres. Com si només dins l'amor més intens es pogués entendre la més gran de les pèrdues.

IMAGINAT UNA DONA PRENYADA i una vida que es mou dins la panxa i uns pits que, d'aquí a uns dies, s'ompliran de llet.

Ara imagina una tomba i després imagina-te-la a ella, dreta, davant aquesta tomba, aguantant-se la panxa. Perquè pesa, sí, però també perquè alguna cosa sembla estirar-la avall, cap al forat.

La dona de la panxa és molt a prop del forat, observant com el taüt baixa lentament. L'home que enterren no té cos, se l'han endut els gossos. Per això, i per altres coses que han passat, la gent del poble és a casa seva, amb les portes tancades i les finestres closes.

Tenim: la mare prenyada, el forat a terra, la gent espantada i el cadàver que no hi és. També hi ha la vida que es mou a dins de la panxa, no te n'oblidis.

Ara has de concentrar-te en els peus de la dona. Va descalça i a prop seu hi ha un piló de terra. És la que han tret, a palades, per fer el forat. Un rierol minúscul s'acosta cap al piló. Serpenteja i és massa dens com per ser xuclat per aquella terra o sigui que llisca com si res. Es veu que la dona va observar aquell basal allargassat, com qui mira un ratolí que no és on hauria de ser, dalt d'un altar rosegant les hòsties sagrades, per exemple, i els ulls de la dona van anar tirant enrere fins a comprovar que el rierol naixia entre els seus peus. Una mica més amunt, de fet. Que tant el basal com el riu que s'estava formant li naixien de dins. El rierol seguia avançant entre la terra, com si milions de formigues, molt i molt juntes, carretegessin una gota d'aigua a l'esquena. Aquell rierol va caure, en forma de cascada minúscula, pel forat i va esquitxar el taüt. La taca d'aigua es va quedar allà, tremolant però quieta, com fan els bassals damunt del marbre de les tombes, hores després de ploure, quan ja ha sortit el sol. Només de respirar a prop seu aquella superfície es belluga, ho sabies? Tan fràgil és. Bé, el cas és que la dona es va agafar la panxa com si hagués de caure-li, que de fet, és el que estava passant, i va témer que el que hi tenia a dins seguís el camí que havia obert el rierol. El darrer

pensament abans de parir fou per aquell rierol. Allò que angulejava per terra i que havia caigut sobre el taüt era on la seva filla havia estat vivint durant nou mesos. El que havia menjat, begut i respirat, on havia cagat i pixat. I ara era allà, sobre un taüt de fusta corcada regalimant sobre el cadàver inexistent del seu pare.

Així va néixer ta mare. I néixer així no és un bon averany, no et sembla?

LA MEVA ÀVIA m'havia explicat el naixement de ma mare altres vegades, xiuxieujant, mentre mirava com es feia petita i estossejava, un dia sí i l'altre també, dins del llit. Aquell matí, però, no hi havia estossecs. El dia abans havia fet l'últim i no era ben bé un estossecc sinó una mena de sospir. Com si, en néixer, ma mare hagués guardat una mica d'aire, endreçat al racó més amagat dels pulmons, un rebost d'aire per a emergències i, ja esgotada tota la resta, l'hagués deixat anar en aquell moment.

Mentre ma mare moria no hi havia taüt, ni cordes, ni camises suades ni esqueses tibants. Tampoc palades de terra ni rierols de matrius prenyades. Només un llit i ma mare a dins, més petita que mai. En explicar-me de nou la història, vaig veure com l'àvia s'agafava la panxa i es mirava aquell cos menut colgat de llençols. Després va entrar el pare i ella, sense mirar-lo, va marxar, sempre amb les mans a la panxa que ja no sortia enfora sinó que s'enfonsava endins.

EL PARE NO EM VA TOCAR. Va esperar que l'àvia sortís, va mirar ma mare, tan petita i morta, dins del llit i em va preguntar què volia fer.

Què vols fer?

No ho sé, li vaig dir jo.

Vols venir amb mi o et vols quedar amb ella?

Sé que volia dir amb l'àvia però també podia ser que volgués dir amb ma mare morta.

Amb ella, vaig dir.

D'acord.

I va marxar.

Jo m'hi vaig quedar una estona més. Quan en vaig tenir prou vaig sortir de l'habitació. En Joan Tur diu que quan morim i l'ànima ja no és dins nostre, el cos deixa anar un fum transparent. Que sigui transparent no vol dir que no hi sigui. La gent en diu descomposició, però no ho és, això que et dic succeeix abans. Just en morir, quan la putrefacció és només un projecte futur com ho són els petons que et queden per fer. És com el fum blanc quan s'apaga una foguera amb aigua, saps? Sí, vaig dir. Doncs igual però aquest no és blanc, és transparent. Quan s'apaga el foc que tens a dins, aquest fum busca per on sortir i s'enlaira coll amunt. Si miressis fixament la boca, veuries com s'obre una mica. Està sortint el fum. Has de vigilar perquè això que surt de la boca de la persona que acaba de morir són els seus dimonis. Els que ha guardat dins tota la vida i ara, alliberats, s'escapen. No respiris, Boi. No respiris quan algú acaba de morir.

Jo, davant la mare morta, fent-se petita al llit, no sabia qui era en Joan Tur ni sabia això dels dimonis ni del fum de la foguera, no havia conegut la Noia ni havia fet cap petó, però crec que si vaig marxar de l'habitació va ser perquè, d'alguna manera, intuïa això dels dimonis i del fum transparent. Començava a notar alguna cosa esgar-

rapant-me per dins, alguna cosa que venia de ma mare, morta però encara no cadàver, alguna cosa que m'estava dient la seva boca mig oberta. I aquelles coses feien mal. Vaig obrir-me pas entre la gent que hi havia al menjador. Embalums negres que xiuxiuejaven i menjaven coses. Tot plegat sonava com el rosec de les rates. Milers de rates dins una sagristia, entaforades dins el sagrari, rosegant les hòsties, fent niu en el copó, cagant-se dins la custòdia.

Vaig baixar les escales. Eren estretes i tenien la vora gastada. Havies d'anar amb compte si no volies caure. Casa meva era blanca i amb els porticons verds. Els havien pintat tantes vegades que sobresortien de la façana. Ara està cremada i no l'he vista més però estic convençut que els porticons encara hi són. Puc veure la carcassa ennegrida i fumejant, amb aquells porticons verds intactes. El carrer on vivia era tan estret com les escales però si caminaves una mica enllà, anaves a parar a una esplanada. El terra era una pedra immensa que rascava. Si hi queies de genolls t'hi deixaves la pell. Després de la pedra hi trobaves un petit daltabaix. Més enllà, els camps. I dins d'un d'aquells camps, l'estable de mon pare. Al costat de l'estable, una caseta on mon pare hi passava les hores. Cavalls, poltres i la caseta.

Érem els darrers del poble.

Algun nen abans que jo, un nen que havia viscut en aquella pedra fa molts anys, hi havia fet uns forats i ara nosaltres, els nens del present, hi jugàvem a rotllanes o a bales. Jo vaig agafar una pedra petita i vaig mirar d'encistellar-la en un d'aquells forats. Mai he estat gaire bo jugant a aquestes coses, no m'hi jugava mai gaire res perquè sabia que ho perdria. Havia d'apostar-hi alguna

cosa perquè si no, no em deixaven jugar, però les coses valuoses me les guardava. Vaig llançar aquell roc petit al forat més gran però vaig fallar. La pedreta va rodolar per sobre d'aquell altre roc immens i rugós i va caure daltabaix. Darrere meu, la meva germana.

T'ho ha preguntat? Jo la vaig mirar i vaig fer que sí amb el cap. I què li has dit?

I tu?

Ella va arronsar les espatlles i es va gratar la galta.

Tu primer, em va dir.

Que em vull quedar amb l'àvia.

Ja m'ho imaginava.

Ella va agafar una altra pedra i va provar d'encertar el forat. Tampoc no ho va aconseguir però la seva no va caure. Vaig anar fins al marge de la pedra.

L'havia estat buscant tota l'estona i no l'havia vist, fins ara. Assegut a terra, amb l'esquena repenjada sobre el daltabaix de la pedra que rascava. Estava cargolat sobre ell mateix, amb el cap entre la panxa i els genolls. La pedreta que havia llançat i caigut era al seu costat. El Noi va alçar el cap per mirar-me. Ha marxat? Em va preguntar. Jo sabia que estava parlant de ma mare. Sí, vaig dir-li. Va assentir i va agafar la pedreta. Va obrir la mà i me la va mostrar. La vols? No. I ell va tancar el puny ben fort, amb aquella pedreta a dins. Va tancar-lo tan i tan fort que el roc es va esmicolar i les engrunes van caure com ales d'abella seques, sobre els seus peus. Va marxar camí avall.

AQUELL VESPRE EL MEU PARE va venir a buscar la meva germana. Jo m'havia passat tota la tarda pensant. De vegades els pensaments són com els peixos dins d'un

riu. Els proves d'agafar però no pots. No és perquè els peixos es moguin i marxin, que també, és sobretot perquè per culpa de l'aigua no calcules bé el lloc exacte on són. Hi capbusses la mà i només arrebregues aigua. I el peix, que havia marxat una mica enllà, torna al mateix lloc d'abans. I així pots passar-t'hi una bona estona fins que ho entens. En Joan Tur em va dir que tot el que veiem és gràcies als rajos del sol i que l'aigua és com un vidre en moviment i que desvia els rajos i aquests apunten a un lloc diferent. Per això el peix no és on et sembla. El sol i el riu fan màgia i enganyen el teu cervell. De fet, em va dir en Joan Tur, el peix és als dos llocs. Al que tu veus i on ell és de veritat, perquè els rajos del sol són tan i tan juganers que poden fer aparèixer coses que són molt lluny, tan lluny que de vegades no existeixen. I va obrir la sarrona. Jo vaig remenar i vaig agafar un paper. I bé? Em va preguntar en Joan Tur. Mi-rat-ge, vaig dir jo llegint a poc a poc. Saps què és un miratge? Jo vaig dir que no. Bé, un altre dia t'ho explicaré, però si vols agafar els peixos has d'entendre com funciona. I m'ho va ensenyar. El cas és que aquella tarda que va morir ma mare vaig estar pensant, observant aquells peixos dins del cap. Dins del cap hi tenim alguna cosa que actua com l'aigua del riu, em sembla a mi. Pots pensar una cosa i la contrària i totes dues et semblen reals. No va ser fins al vespre que vaig aconseguir pescar el pensament que volia i quan va venir mon pare li vaig dir.

M'ho he repensat.

Ell em va mirar sense moure la boca ni els ulls ni cap part del rostre. No m'agradava quan feia allò. No m'agradava gens. Vaig desitjar que el quinquè que penjava del

sostre es fongués. Els rajos del sol potser t'enganyen però sempre hi veus alguna cosa. En la foscor, en canvi, pots imaginar el que vulguis. De vegades imagines coses lletges però no sempre. El quinquè no s'apagava o sigui que vaig tancar els ulls però dins les parpelles la imatge era la mateixa: la cara de mon pare immòbil. Els vaig obrir i mon pare ja no hi era, el seu lloc l'ocupava ma germana que em mirava de fit a fit. Duia una bossa amb la seva roba, l'arrossegava per terra. Tancar els ulls. Obrir-los. Ma germana al costat del pare. Tancar els ulls. Obrir-los. El pare s'inclina i li fa un petó al front. Tancar els ulls. Obrir-los. Ella em mira i jo noto alguna cosa dins les costelles. Tancar els ulls. Obrir-los. El pare agafa la bossa i l'aixeca sense esforç, com si fos buida. Tancar els ulls. Obrir-los. Ma germana mira a terra, el pare li posa la mà a l'espatlla i la fa girar lentament, amb dolçor, ella comença a caminar allunyant-se de mi. Tancar els ulls. Obrir-los. Ella em fa adeu amb la mà. Tancar els ulls. Obrir-los. El pare la segueix, amb la bossa penjada a l'esquena. Sota el marc de la porta, gira el cap i em diu:

Massa tard.

I se'n van. Tancar el ulls.

MADAME LAVEAU AJUDAVA LES DONES. Si estaves prenyada i trucaves a la seva porta sabies que t'ajudaria. També feia unes sopes delicioses i et llegia el passat. Madame Laveau deia que saber el futur és la cosa més fàcil del món, el que és difícil és mirar correctament el passat. I que és el que has fet abans el que condiciona el que faràs, no a la inversa. Quan venien les dones prenyades, ella els preparava una de les seves sopes. Era diferent

per a cada dona i mentre se la bevien fent petits glops, amb el cassó agafat amb les dues mans, bufant la superfície, els llegia el passat. Em feia encendre un bon foc al menjador, portar tres galledes d'aigua fresca del pou i arrossegar el matalàs fins a dotze pams exactes de la finestra. És important que les seves ànimes vegin el camí de sortida i que allà fora hi fa fred i és fosc, em deia, això les ajuda a quedar-se. Després sabia que havia de marxar i passava la cortina que separava el menjador de la resta de la casa. Jo, abans de marxar del tot, mirava per un foradet, petit i sargit, que tenia la cortina però que permetia veure alguna cosa si tenies la mirada entrenada.

Sempre intentava veure els ulls de la dona però cap d'elles, excepte una, em va mirar perquè tenien el cap cot i estaven com concentrades en aquell foc que jo havia encès, en les seves flames ballarines i el seu crepitjar suau. Alguna es quedava observant la finestra i suposo que la seva ànima estava valorant si valia la pena quedar-se sota les costelles o marxar finestra enllà. L'única dona que em va mirar fou la Noia i, a través d'aquell trauc sargit, em va somriure.

Després de mirar pel forat, jo marxava perquè era conscient que Madame Laveau sabia que jo era allà i que em permetia aquella última mirada, però res més.

Madame Laveau era la meua àvia i no es deia així. Es deia Mercè. Allò de Madame Laveau era un malnom que li havien posat al poble. Un dia va tornar un noi que havia fet les Amèriques. Era pobre com una rata i va tornar igual de pobre, però malalt. Un vespre, mentre el sol lluitava amb l'horitzó més del que acostumava a fer, van trucar a la porta. Al cel, el vermell i el taron-

ja s'escampaven per tot arreu. Els núvols, despistats, semblava que no sabien quina direcció seguir. Aquells dies Madame Laveau estava ajudant a una noia. Era de Torelló. Prou lluny com perquè no la conegués ningú al nostre poble, prou a prop com per venir caminant. L'havia prenyat un treballador del tren que estaven construint al mig de la Plana i tirava amunt, cap a les muntanyes altes. Tot i que Madame Laveau els deia que no obrissin mai la porta, suposo que aquella noia estava agraïda i volia ajudar o fer alguna cosa per a ella. Obrir la porta, per exemple. L'home de les Amèriques, aturat al lllindar, va tossir. Jo era al menjador intentant que un esquiol que havia agafat es mengés una nou. Feia una bona estona que me'l mirava i li donava nous a través dels barrots de la gàbia però l'esquiol no feia res de res. Només mirar per sobre la meva espatlla, concentrat en el foc, com feien les dones prenyades. Em vaig aixecar en sentir l'estossec i vaig mirar la porta. El noi que havia trucat anava encorbat com si el mateix Déu ja l'estigués estirant cap amunt agafant-lo de l'espina. La meva àvia va sortir de la cuina, va caminar pel passadís. La seva faldilla feia fru-fru en fregar les parets. Va mirar la noia prenyada del tren amb cara de pocs amics i va plantar-se davant del noi encorbat. Ell la va mirar i va tornar a estossegar. La noia prenyada del tren va fer una passa enrere. L'àvia li va agafar el quinqué i el va acostar als ulls del noi encorbat. El noi va parlar i l'àvia el va escoltar en silenci, amb la flama del quinqué tremolant entre ells. Quan el noi va acabar, va parlar ella.

No et puc ajudar, va dir.

Per què? va dir el noi.

Perquè la teva vida val menys que la teva mort. Si et deixo viure faràs mal a la gent.

El noi encorbat va intentar entrar a casa. La noia prenyada del tren va fer una altra passa enrere i jo vaig arrambar-me a la paret. L'àvia va treure una navalla de dins les faldilles. Sempre la portava però el noi no tenia perquè saber-ho. Es va trobar amb la fulla prement-li el coll, just sobre el mocador que hi duia nuat, i el quinqué a dos pams de la galta. L'àvia estava més quieta que les arrels de les oliveres. El noi encorbat va recular, encara amb la navalla al coll, abaixant-li el mocador i mostrant cada cop més pell i més venes i més músculs en tensió. L'àvia va tancar la porta i vàrem escoltar els renecs i les escopinades. Després el so dels seus passos geperuts allunyant-se. Fou aquell noi que va dir que allà hi vivia una bruixa, que ell n'havia conegudes moltes a Amèrica. Que la mestressa de totes, la més poderosa i diabòlica de les bruixes cubanes era Madame Laveau i que la meva àvia era encara pitjor. El noi va morir al cap de dues setmanes però el nom va quedar. A la meva àvia de seguida li va agradar. Deia que sonava a senyora important. Va demanar a tothom, dins de casa, que l'anomenés així, només a mi em deixava dir-li àvia però quan parlava d'ella amb qualsevol altra persona li deia Madame Laveau. En Joan Tur em va dir que tenim tres noms. El que ens posen en néixer, el que tenim quan som adults i el que deixem en morir, i que nosaltres només podem triar el segon. Li vaig preguntar: Joan Tur quin dels tres noms és? Ell va encendre un cigarro, va bufar dues vegades la punta incandescent, va fer una pipada i em va dir que aquest era el nom que havia triat ell. Com et deies abans? Em va mirar, va

somriure i es va treure la pistola que duia a la faixa. Va apuntar al quinqué i va fer veure que disparava: pum! Va tornar a somriure. Gertrudis, va dir-me, i aleshores em va explicar allò de l'oració que salva mil ànimes. Era difícil saber quan en Joan Tur deia veritat o mentida. Quan em va explicar això dels noms jo ja sabia que el meu nom d'ara no era el que m'havien posat en néixer. El meu poble s'amaga i una de les maneres de fer-ho és amagar els nostres noms. Per això, li vaig dir a en Joan Tur que jo no tenia tres noms, sinó quatre. Que jo en néixer, ja tenia dos noms i un era el nom amagatall.

En Joan Tur va inclinar el cap i va mirar-me encuriós, com fan els gossos quan els dius coses que no entenen. Va endreçar la pistola a la faixa i em va abraçar. I aleshores em va explicar la història del seu pare, de l'home que li va fer de pare i de l'àngel Abandó.